

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Кравченко Олександр Сергійович

*здобувач Науково-дослідного інституту публічного права
Київ, Україна*

Нормативно-правове закріплення гендерної рівності в Україні передусім зв'язано із рядом статей Конституції України. Передусім ми говоримо про рівність та доступність для всіх громадян у реалізації права брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, рівний доступ до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування (ст. 38); створенні та реалізації державних гарантій рівних можливостей громадян у виборі професії та роду трудової діяльності (ст. 43); забезпечення принципів рівності членів подружжя у шлюбі та сім'ї (ст. 51); захисту та гарантуванні рівності дітей у правах незалежно від походження і народження (ст. 52); рівності учасників судового процесу перед законом і судом (ст. 129).

Положення статті 24 Конституції України встановлюють неприпустимість дискримінації людей за ознаками статі. Отже, принцип рівності є одним із фундаментальних конституційних принципів у правовому просторі України, що відповідає загальним стандартам, закріпленим у міжнародно-правових актах з питань захисту прав і свобод людини.

Встановлення змісту принципу рівності тлумачиться у рішеннях Конституційного Суду України [1].

Так, згідно із Рішенням Конституційного Суду України № 9-рп/2012 від 12 квітня 2012 року встановлюється, що рівність та недопустимість дискримінації особи є не тільки конституційними принципами національної правової системи України, а й фундаментальними цінностями світового співтовариства, на чому наголошено у міжнародних правових актах з питань захисту прав і свобод людини і громадянина, зокрема у Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 року (статтях 14, 26), Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (статті 14), Протоколі № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (статті 1), ратифікованих Україною та у Загальній декларації прав людини 1948 року (статтях 1, 2, 7). Гарантована Конституцією України рівність усіх людей в їх правах і свободах означає необхідність забезпечення їм рівних правових можливостей як матеріального, так і процесуального характеру для реалізації однакових за змістом та

обсягом прав і свобод. У правовій державі звернення до суду є універсальним механізмом захисту прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

Відповідно до Рішення Конституційного Суду України № 15-рп/2004 від 2 листопада 2004 року визначається, що принцип рівності має тлумачитися у його співвідношенні із принципами справедливості та законності, виходячи із цього обґрунтовується таке його розуміння, як: «Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо <...>. Таке розуміння права не дає підстав для його ототожнення із законом, який іноді може бути й несправедливим, у тому числі обмежувати свободу та рівність особи [2].

Відповідно до Рішення Конституційного Суду України № 10-рп/2000 від 28 вересня 2000 року закріплюється, що принцип рівності розглядається як конституційна гарантія непорушності правового статусу особи. Згідно з правовою позицією Конституційного Суду України, висловленої у справі за конституційним поданням 45 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 2 статті 2 Закону України "Про приватизацію державного житлового фонду" (справа про приватизацію державного житлового фонду, зазначено, що «проголошуючи рівність усіх громадян перед законом, стаття 24 Конституції України таким чином встановлює і рівну підлеглість усіх громадян законам України» [3].

При цьому існують певні розбіжності між позицією Конституційного Суду України та Європейського Суду з прав людини з питань застосування тесту на пропорційність та співмірність обмежень до людини у співвідношенні із реалізацією принципів рівності.

Відповідно до практики ЄСПЛ, яка є складовою правової системи України згідно з Законом України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [4] визначається, що застосування контролю та допустимість обмежень прав та свобод людини має спрямовуватися на визначення співмірності таких обмежень через наявність публічного інтересу.

Спеціальним законодавчим актом з питань гендерної рівності є положення Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 р. № 2866-IV [5].

Окрім зазначеного законодавчого акту питання гендерної рівності відображаються у таких Законах України, як Закон України «Про протидію торгівлі людьми» від 20 вересня 2011 р. № 3739-VI [6], Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 р. № 2229-VIII.

Встановлення змісту гендерної рівності відбувається не лише на конституційному рівні, а і на рівні підзаконних нормативно-правових актів, серед яких важливе значення відіграють положення Указу Президента України «Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 26 липня 2005 р. №1135/2005 [7]; постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 1834 «Про затвердження Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 р.» [8], що була замінена із ухваленням Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 р.» від 11 квітня 2018 р. № 273 [9]; Постанова Кабінету Міністрів України «Про проведення гендерно-правової експертизи» від 12 квітня 2006 р. № 504 [10] та ін..

Література:

1. Про Роз'яснення щодо застосування деяких положень Закону України «Про місцеві вибори» під час реєстрації кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, кандидатів у депутати обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови та старости села, селища, висунутих місцевими організаціями політичних партій на чергових, позачергових та перших місцевих виборах : постанова Центр. виборч. коміс. від 23 верес. 2015 р. № 362 // Законодавство України : інформ.-пошук. система / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0362359-15>

2. ¹ Рішення Конституційного Суду України № 15-рп/2004 від 2 листопада 2004 року у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання). URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text>

3. ¹ Рішення Конституційного Суду України № 10-рп/2000 від 28 вересня 2000 року у справі за конституційним поданням 45 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 2 статті 2 Закону України "Про приватизацію державного житлового фонду" (справа про приватизацію державного житлового фонду). URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-00#Text>

4. ¹ Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>

5. ¹ Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 8 вересня 2005 р. № 2866-ІУ URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

6. ¹ Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20 вересня 2011 р. № 3739-VI. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17#Text>

7. ¹ Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Указ Президента України від 26 липня 2005 р. №1135/2005. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135/2005#Text>

8. ¹ Про затвердження Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 р.: постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 1834 URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1834-2006-п#Text>

9. ¹ Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 р.: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 р. № 273. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-п#Text>

а. ¹ Про проведення гендерно-правової експертизи: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2006 р. № 504. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997-2018-п#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-130>

ЩОДО ПИТАННЯ ЕТИЧНОГО КОДЕКСУ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ

Перцова Т. С.

*аспірантка кафедри правознавства
юридичного факультету*

*Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля*

Етичний кодекс – це письмовий, офіційний документ, що складається з моральних стандартів і рекомендацій, покликаних допомогти керувати поведінкою працівників або компаній. Етичні кодекси є поширеним явищем через їхню передбачувану важливість для організацій і досліджень. Згідно з дослідженням Центру ділової етики, проведеним у 1992 році, понад 90 відсотків великих корпорацій мають етичні кодекси, що значно більше, ніж приблизно 40 відсотків великих корпорацій, які повідомляли про наявність етичних кодексів у 1950-х роках [1]. Треба також наголосити на важливості етичних